Lunds Universitet
Sociologiska institutionen
Soc 344, 41-60 p. Vår 2004
Handledare: Ann Mari Sellerberg

“I don’t like it here, I want to go back.”

En analys av asiatiska kvinnors möten med isländskt samhälle.

Dagný Skúladóttir

Abstract

Författare: Dagný Skúladóttir

Titel: ”I don’t like it here I want to go back.” En analys av asiatiska kvinnors möten med isländskt samhälle.

Uppsats. Soc 344, 41-60 p

Handledare: Ann-Mari Sellerberg

Sociologiska institutionen, vårterminen 2004

Uppsatsen handlar om invandrade asiatiska kvinnor på Island, deras upplevelser av och möten med det isländska samhället, anledningarna till att de flyttade till Island och hur invandrings- och integrationspolitiken på Island överensstämmer med deras upplevelser.

6 kvinnor intervjuades med syftet att kasta ljus på kulturell mångfald på Island. Syftet är att lyfta fram ett antal asiatiska kvinnors liv på Island. Vidare är synliggörandet av just asiatiska invandrade kvinnor ett mål, belysandet i allmänhet av Islands invandrings- och integrationspolitik och hur den påverkar kvinnornas försök att bosätta sig på Island.

Resultaten är att kvinnorna hade olika anledningar till flytten till Island. Det är omöjligt är att förklara migration från ett land till ett annat land ur ett enda perspektiv. En del av de nyflyttade på grund av männens arbete på Island, de kan även betraktas som arbetskraftsinvandrare, en av dem var politisk flykting och en var kvardröjare på Island.

Deras möten och upplevelser av islänningar och isländsk kultur är olika. De flesta kvinnorna uttryckte dock en önskan att flytta bort från Island. Delvis kan anledningen till det vara att de hade förväntat sig livet annorlunda på Island än det blev, kulturella olikheter samt känslan av social exkludering. Resultaten är vidare att det faktum att Island saknar en övergripande invandrings- och integrationspolitik kan ha påverkat kvinnornas möten med det isländska samhället.

Nyckelord: asiatiska invandrade kvinnor, Island, invandrings- och integrationspolitik, globaliseringen, stereotyper, migrationssystem.

Innehållsförteckning

1. Inledning 2

1.2. Frågeställningar 3
1.3. Syfte 3

2. Bakgrund 3

2.2. Islands invandrar- och integrationspolitik 5
2.3. Integration och assimilation 6

3. Metod 10

3.1. Tillvägagångssätt och val av intervjupersoner 10
3.2. Intervjuerna 11
3.3. Forskarrollen och etiska överväganden 12
3.4. Analysmetoden 13
3.5. Precentation av litteraturen, några ord om forskningsläget och teorival. 13

4. Uppsatsens teoretiska ram 15

4.1. Migration 15
4.2. Kvinnors migration 16
4.3 ”De etablerade” och ”de andra” 17

5. Intervjuanalys 18

Kvinnornas anledningar till bosättningen på Island 18
Kvinnornas innställningar till livet(boendet) på Island 22
Språket 26
Ett oklart möte. 28
De tydliga mötena. Rasismen i vardagen. 29

5.1.Samanfattning av analys 31
5.2.Avslutande diskussion 33

6. Referenser 34

Bilaga:Intervjuguide 37

1. Inledning

Denna uppsats handlar om sex kvinnors tillvaro på Island. De har olika bakgrund och kommer från olika förhållanden. Gemensamt för dem är att ha invandrat från Asien till Island. En av dem kommer från Vietnam, två från Filippinerna och tre från Nepal.

Jag har intervjuat kvinnorna om bland annat deras livsvillkor och anledningen till att de flyttade till Island. Jag ville undersöka hur de upplever det isländska samhället, hur de har tagits emot och blivit bemötta. Dessutom är jag intresserad av hur Islands invandrarpolitik ser ut och om den överensstämmer med deras upplevelser.

Från att ha varit ett relativt homogent samhälle har Island börjat utvecklas åt ett mångkulturellt samhälle. Det är inte förvånansvärt med tanke på t.ex. utvecklingen i Europa där man har öppnat landsgränserna för arbetskraft från andra länder och tagit emot flyktingar från konflikt och krigsdrabbade områden i världen. (Traustadottir, 2001:16-17).

Island har inte lika lång erfarenhet av invandring som andra länder i Nordeuropa. De senaste årtiondena har dock invandringen ökat, speciellt från länder i Asien, Afrika och Östeuropa. Som exempel kan nämnas att antalet invandrare från Asien med utländskt medborgarskap har ökat från 119 individer året 1981 till sammanlagt 1 955 individer året 2003 medan antalet invandrare med utländskt medborgarskap från Norden enbart har ökat från 1 387 individer året 1981 upp till 1 606 individer året 2003.[1] (www.hagstofa.is 2004-05-05). Islands regering har inte förrän nyligen börjat reagera på denna ökade invandring. Vissa insatser har gjorts för att förbättra invandrares förhållanden inom exempelvis skolväsendet och på arbetsmarknaden. Men som integrationsverket (2002:26) påpekar i en rapport om etnisk mångfalt i arbetslivet i Norden har Island ännu inte formulerat en egentlig sammanhängande invandrar- och integrationspolitik.

[1] I december 2003 bodde 10 180 individer med utländskt medborgarskap på Island. Det är 3,5% av landets invånare. Av dessa 10 180 individer kommer de flesta från Europa eller sammanlagt 7 118 personer. Det näst högsta antalet individer med utländskt medborgarskap kommer från Asien. På Island bor 231 personer från Vietnam med utländskt medborgarskap 129 av de är kvinnor, 609 från Filippinerna, 377 av de kvinnor och 41 från Nepal och 14 av de kvinnor. (www.hagstofa.is 2004-05-07(Hagstofa Íslands motsvarar Statistiska centralbyrån i Sverige)).

1.2. Frågeställningar

- Vilka anledningar ligger bakom kvinnornas bosättning på Island?
- Hur ser kvinnornas möten med det isländska samhället ut, hur upplever kvinnorna det isländska samhället?
- Hur ser Islands invandrar- och integrationspolitik ut och hur återspeglas den i kvinnornas möten med det isländska samhället?

1.3. Syfte

Mitt syfte är att belysa kulturell mångfald på Island. Jag vill få ökad insikt i anledningarna till varför kvinnorna flyttar till Island, hur deras möten med det isländska samhället ser ut och hur Islands invandrar- och integrationspolitik överensstämmer med kvinnornas upplevelser och möten med det isländska samhället. Jag vill belysa deras situation som jag uppfattar som osynlig. Med osynlig menar jag bl.a. att det inte finns tillräckligt med forskning kring deras situation och ringa debatt om deras ställning i samhället. Genom det vill jag öka förståelse för kvinnornas liv. Mitt syfte är att berätta dessa sex kvinnors historier. Jag kan således inte generalisera berättelser om det livet på Island som alla invandrade kvinnor från Asien har. Jag kan dock belysa Islands invandrar- och integrationspolitik som påverkar invandrares situation i allmänhet. Jag har således även avsikten att ge en inblick i Islands invandrarpolitik och se hur den påverkar de sex kvinnornas försök att bosätta sig på Island.

2. Bakgrund

Jag fick idén att undersöka asiatiska kvinnors liv på Island under en diskussion med en bekant på Island.[2] Diskussionen handlade om hennes arbetsplats där en del utav personalen är invandrade kvinnor från Asien. Hon pratade mestadels om problemen som uppstod när kvinnorna inte kunde språket och hur svårt det var när hon ensam hade pass med ”utlänningarna”. Utifrån detta samtal började jag fundera över invandrares situation på Island och speciellt kvinnornas. Jag anade att kvinnor med asiatiskt ursprung är en av de mest utsatta av minoritetsgrupper på Island. Enligt en

[2] Det kanske bör nämnas att jag kommer från Island.

rapport gjord av ECRI[3] (2002:15) om Islands situation beträffande rasism och diskriminering betonar man att kvinnliga invandrare är en utsatt grupp. Man menar att kvinnor, speciellt med asiatiskt ursprung löper en större risk att utstötas från samhället. De får alltför få tillfällen att lära sig det isländska språket och landets seder. De känner antagligen inte till sina rättigheter och sin ställning enligt lagen och blir på så sätt ännu sårbarare. Enligt rapporten har man även hört att asiatiska kvinnor utsätts särskilt hårt för fördomar och diskriminering i samhället. Hittills har det dock inte funnits några större kvalitativa undersökningar på islänningarnas inställningar till invandrare.

Jag valde att intervjua invandrade kvinnor från Asien som grupp för att man kan säga, med utgångspunkt i ECRI:s rapport, att de har en ”trippel” underordnad ställning i det isländska samhället. De är invandrare, kvinnor och från Asien.

Feminister har problematiserat kvinnors underordning och mäns överordning. De menar att skillnaden mellan könen är någonting som är socialt och kulturellt konstruerat men inte ett biologiskt oföränderligt faktum. De har bl.a. kritiserat tron på att vetenskapen kan skapa en generell objektiv kunskap och visat att kvinnor har utelämnats från vetenskapliga analyser. Feministiska forskare har även kritiserat den egna forskningen och menar att den feministiska forskningen har gjort sig skyldig till samma utestängning och normbildning som forskarna i allmänhet har gjort. Man ifrågasätter kategorin *kvinna* och anser att den osynliggör skillnader kvinnor emellan Den feministiska analysen hade oftast gjorts utifrån ett perspektiv, vita, medelklass, heterosexuella kvinnor från ”västvärlden”. Denna kritik har resulterat i att det har formats flera ”feminismer” som t.ex. lesbisk feminism, svart feminism, asiatisk feminism osv. (Jackson, 1993:3-6). Kvinnors olikheter har således betonats på senare tid.

Inom forskningen samt kvinnorörelsen på Island har man också haft benägenhet att utgå ifrån att kvinnor är likadana och har samma intressen. Men faktum är att kvinnor på Island har olika intressen och lever i olika förhållanden liksom på andra ställen i världen (Traustadottir, 1999:7).

Jag har med utgångspunkt i den feministiska kritiken därför valt att lyfta fram denna grupp kvinnor. Inte minst p.g.a. att på Island finns det väldigt lite forskning kring invandrade kvinnors möten med det isländska samhället.

[3] European Commission against Racism and Intolerance

2.2. Islands invandrar- och integrationspolitik

Antalet invandrare har som sagt ökat avsevärt på Island de senaste årtiondena. Anledningen till denna förändring är först och främst ekonomisk. Island har genomgått, speciellt på 90-talet, en ekonomisk uppgång. Arbetsmarknaden har varit i behov av arbetskraft och sökt denna utanför landsgränserna. (www.redcross.is 2004-05-12). Island har tagit emot flyktingar och asylsökande. De flesta har invandrat på 80- och 90- talet. Att islänningar oftare gifter sig med utlänningar har även bidragit till ökningen (útlendinga skýrsla, 1997:16).

En rad olika departement och myndigheter har med invandrar- och integrationsfrågor att göra på Island. Socialdepartementet tar hand om introduktionsfrågor, Justitiedepartementet tillståndsfrågor, Arbetsdepartementet arbetsmarknadsfrågor, Kulturdepartementet kulturstödsfrågor osv. Dessutom finns en rad utomstående center som har målsättningen att underlätta invandrares integration.

Det isländska utbildningsdepartementet utsåg under hösten 1995 en nämnd som skulle sammanställa information från de olika departementen och myndigheterna som tar hand om invandrar- och integrationsfrågor. Resultatet presenterades i en rapport i juli 1997. Man föreslog åtgärder på ett antal områden som t.ex. inom hälsovården, skolorna och på arbetsmarknaden. En del av förslagen har införlivats speciellt inom skolväsendet men fortfarande är samordningen mellan myndigheterna otydlig förvaltningsmässigt. Enligt integrationsverkets rapport har detta påverkat det faktum att Island inte har formulerat en egentlig sammanhängande invandrar- och integrationspolitik (Integrationsverket, 2002:26).

Enligt ECRI:s (2002:6) rapport har man dock förbättrat och tydliggjort handlingsplaner för att underlätta för invandrare att komma in i samhället. Man har exempelvis lagt ner förslag på förändringar av lagen för att förstärka jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Under hösten 2000 antog Alltinget en mer omfattande lag om utländska medborgares rättigheter och nyligen en lag om utländska medborgares rättigheter på arbetsmarknaden. Lagarna har inneburit en förstärkning av utlänningars rättigheter på Island. Vidare har man startat flera oberoende center som ger invandrare råd och stöd. Inom utbildningssystemet har man tagit till åtgärder för att stödja barn med utländsk bakgrund. Mycket arbete återstår dock för att förbättra förhållandena ytterligare för invandrare (Integrationsverket, 2002:24).

Enligt ECRI:s rapport har man forskat lite kring invandrares situation samt befolkningens inställningar till invandrare på Island. Tecken finns på att invandrares förhållanden ofta är besvärliga vad gäller t.ex. deras arbetssituation och utbildningsmöjligheter. Tecken finns även på att invandrare ofta möts ute i samhället av främlingsfientlighet och diskrimineras på grund av sitt ursprung, speciellt om gruppens eller personens utseende (hudfärg!) skiljer sig från mängden (ECRI, 2002:6).

2.3. Integration och assimilation

Olika idéer har funnits i genom tiderna om hur man bör arbeta för att öka minoriteters[4] deltagande i samhället. Idéer om integration, assimilation och segregation[5] har dock varit framträdande på senare tid. De har använts för att beskriva hur möten mellan minoritetsgrupper och majoriteten kan se ut och för att beskriva ideologier bakom invandringspolitik (Traustadottir 2001:20).

Med *assimilationperspektivet* lämnar etniska minoriteter kvar sin ursprungliga kultur och värderingar för att ”assimileras” den överordnade kulturen och dess värderingar. Den etniska minoriteten förväntas så småningom bli som majoriteten i samhället. Den förväntas exempelvis sluta med att använda det egna språket och enbart tala det språk som majoriteten talar (Traustadottir 2001:21).

Med *integrationperspektivet* förväntas den etniska minoriteten tillägna sig majoritetens kultur på samma gång som den lägger vikt vid att bevara sin egen kultur. Individerna blir på det sättet kunniga i båda kulturer och kan uppfylla de krav båda kulturer lägger på dem. Dessa krav kan handla om språkkunnighet, kommunikationsregler och värderingar. Målet är att kunna fungera i båda kulturvärldar (Traustadottir 2001:21).

När *segregation* är en rådande policy bor den etniska minoriteten och majoriteten på samma ort men kommunicerar som minst med varandra. Den etniska minoriteten lägger vikt vid att bevara den egna kulturen och är ofta undertryckta av majoriteten (Traustadottir 2001:20).

[4] Begreppen segregation, assimilation och integration är inte enbart sammankopplade med invandringspolitik utan de kan användas för att beskriva polisyer angående alla minoritetsgrupper. Jag kommer i fortsättningen använda begreppet etniska minoriteter i tydliggörande syfte

[5] Segregation har inte stämt överens med Nordens invandrarpolitik.

Segregation har inte stämt överens med rådande politiska linjer i ”västvärlden” men är ofta konsekvensen av handlingssätt utan att det har varit meningen. I Norden, sedan på 1970-talet har det även funnits tendenser åt assimilering i ländernas politik. Man har således lagt vikt vid att ”göra” invandrare så lika befolkningen som möjligt. Assimilering överensstämmer dock inte med Nordens demokratiprinciper och därför har integrationsperspektivet på senare tid fått tonvikt inom Nordens invandrings- och integrationsprogram. Etniska minoriteter bör enligt det respekteras som aktiva medborgare i samhället. Man vill erkänna olika ursprung, idéer, kulturer, värderingar osv. och respektera olikheter. För att uppnå färdigheter i majoritetssamhället är det grundläggande att individerna får möjligheten att lära sig språket men samtidigt kunna vidmakthålla färdigheter i det egna språket. Integrationsperspektivet förespråkar att etniska minoritetsgrupper i samhället får samma rättigheter och förpliktelser som majoritetsbefolkningen har. Man lägger vikt vid att arbeta mot diskriminering och främlingsfientlighet. För att uppnå dessa mål anses utbildning av både den etniska minoritetsgruppen samt majoriteten den viktigaste förutsättningen.(Traustadóttir, 2001:21).

Enligt Traustadottir(2001:21) har man på Island försökt framhäva integrationsperspektivet på olika sätt. Inom grundskolorna har man exempelvis börjat med språkundervisning för tvåspråkiga barn. Men eftersom Island inte har någon egentlig sammanhängande integrationsplan är det enligt henne svårt att införliva perspektivet. Hon uppmärksammar två undersökningar som visar att Island har en sammanblandning av integration, assimilation och segregation som perspektiv beroende på vilka minoritetsgrupper det gäller. Den första undersökningen gjordes av Elsa Sigurdardottir (1999) där hon beskådade tvåspråkiga och rörelsehindrade barns deltagande i aktiviteter inom daghemmen i Reykjavik. Resultatet visar att daghemspersonalen förhöll sig till alla tre perspektiven. Men speciellt tydligt blev segregationsperspektivet i deras förhållningssätt till de rörelsehindrade barnen.

Den andra undersökningen gjordes av Rachael Paul, 1996. Den handlade om våld mot invandrade kvinnor och allmänt om invandrade kvinnors ställning i Norden. Enligt henne hade en Island relativt sträng invandringspolitik jämfört med Europa. Hon uppmärksammade även att ingen övergriplig integrationspolitik fanns. Om/när invandrare kom in i landet, i detta fall den invandrade kvinnan, verkade samhället enligt Paul ”sluka” henne i sig. Hon nämnde namnbyten som ett exempel på detta. (invandrare behövde innan 1997 byta ut sina namn till ett isländskt namn).

Assimilering var enligt Paul det rådande perspektivet vad gäller invandringspolitiken och invandrare en osynlig grupp i samhället. Både på gräsrotsnivån samt på professionella nivåer i samhället fanns det dock stöd för de invandrade kvinnorna på Island. Personalen som arbetade inom institutioner som tar hand om invandringsfrågor verkade, enligt Paul, medvetna om antirasistiska åtgärder. De försökte arbeta runt dem byråkratiska murarna de stötte på för att underlätta svåra och tidskrävande procedurer invandrare annars skulle behöva gå igenom (Paul 1996:115ff).

2.4. Intervjupersonerna

Kiran kommer från Nepal och har bott på Island i 5 år. Hon flyttade dit på grund av att hennes man fick arbete där. De har en ung son. Hon har gymnasieutbildning. Hon har haft flera arbeten på Island och arbetar nu i en brödfabrik. Hon var en av dem jag intervjuade i grupp (Kiran, Camela och Sunina) och pratade mest av de tre. Kanske delvis av den anledningen att hon var bäst på engelska av dem. Hon skrattar mycket och var lättsam under hela intervjun.

Camela kommer från Nepal och har bott på Island i 1 år. Hon har en utbildning på högskolenivå från Nepal men flyttade som Kiran till Island på grund av mannens arbete. De har en ung dotter. Hon är arbetslös och hon verkade i början lite tillbakadragen men efter ett tag började hon tillföra alltmer under intervjun. Jag kände dock att hon ofta ville säga mer än hon kunde på grund av språket.

Sunina har bott på Island i 1 år. Hon kommer från Nepal och har en dotter som bor kvar där. Hon håller nu på med att försöka få henne flyttad till Island. Hon, som de andra kvinnorna från Nepal, följde med sin man på grund av hans arbete. Hon har gymnasieutbildning men är arbetslös. Hon sa inte mycket under intervjun. Kiran pratade mest å hennes vägnar. Hon hade ett sorgesamt ansiktsuttryck, som om hon bar mycket på axlarna. Speciellt påtagligt var det när vi talade om hennes dotter. Men hon deltog dock i skratten vilket ofta inträffade under intervjun.

De vill alla flytta hem till Nepal igen och säger att livet på Island är väldigt olikt livet i Nepal.

Joyce kommer från Filipinerna och har bott på Island i 5 år. Hon har en utbildning på högskolenivå. Hon bor med sin man som kommer från Pakistan, deras 2 barn och sin syster. Hennes man arbetade på Island för en religiös församling de tillhör. Församlingen erbjöd dem att åka och bo på Island medan de väntade på att få åka till USA. Hennes man skulle fortsätta sin utbildning där. De har nu bott på Island i 5 år av många olika anledningar. Jag fick det intrycket att hon var lite stel i början av intervjun men kopplade av alltmer ju mer tiden gick. Hon är engagerad i församlingen och sin familj och har bestämda åsikter kring det. Hon skulle inte tveka att flytta till USA om dem skulle få möjligheten att göra det, även om hon anser att Island har många bra kvaliteter.

Thuy Ngo kommer från Vietnam och är 40 år gammal. Hon flydde hemlandet med båt 1989 med sin man, sitt ofödda barn, sin syster och hennes barn. De åkte först till Hong Kong och hon stannade där i 18 månader i ett flyktingläger tills hon blev erkänd politisk flykting och blev erbjuden att flytta till Island. Hon kom dit 1991 tillsammans med 30 andra vietnameser inklusive man och barn. Hon har en masters examen i pedagogik och litteraturvetenskap och arbetar inom ett oberoende utbildningscenter som fokuserar på olika sätt på invandring. Hon hade ett öppet kroppsspråk, pratade med händerna och hade starka åsikter kring invandrarpolitiken. Hon föreföll vara en gladlynt lättsam person och samtidigt väldigt engagerat inom invandrarpolitiken på Island.

Sharla kommer från Filipinerna. Hon är gift och hennes man kommer också från Filipinerna. De har en dotter på 1 år. De flyttade till Island på grund av arbete. Hon arbetar från 5:00 på morgonen i en brödfabrik och är färdig vid 14:00 tiden. Hennes man arbetar sedan på samma ställe från 15:00 på eftermiddagen till runt 23:00 på kvällarna. Medan hon arbetar tar han hand om dottern och hemmet och tvärtom. Det första jag noterade var att hon verkade ensam. Under intervjun konstaterade hon även att hon ofta kände sig ensam och saknade familjen i Filippinerna.

3. Metod

Den metod jag använder i undersökningen är kvalitativ. Mitt material består av ostrukturerade intervjuer. Sunina, Camela och Kiran intervjuade jag i grupp. De övriga intervjuades enskilt. Sammanlagt blev det fyra intervjuer med sex kvinnor. Intervjuerna tog från 45 minuter upp till 1 timme för varje gång. Jag förberedde teman och övergripande frågor och ville ha det så öppet som möjligt så att intervjupersonerna kunde svara inom sina egna referensramar (May, 1997:112). Intervjuerna hade således ett explorativt syfte. Explorativa intervjuer är enligt Steinar Kvale (1997:94) föga strukturerade, öppna och används även när intervjuaren inte prövar hypoteser utan vill söka information och nya dimensioner till ämnet.

Intervjuerna handlar mestadels om en period i kvinnornas liv, strax efter inflyttningen till Island, men jag bad dem också berätta om sin bakgrund i hemlandet och jämföra det med livet på Island. Materialet kan således betraktas livshistoriskt. Kvinnorna berättar sina historier (Kvale, 1997:46). Intervjumetoden ger en subjektiv kunskap om kvinnornas situation utifrån deras egna perspektiv (May, 1997:118). Det överensstämmer med mitt syfte att ge en djupare förståelse för kvinnornas liv för att sedan kunna tolka innebörden och sätta i ett strukturellt sammanhang.

3.1. Tillvägagångssätt och val av intervjupersoner

Innan jag åkte till Island kontaktade jag organisationen ”Samtök kvenna af erlendum uppruna”[6] och bad dem hjälpa mig att finna intervjupersoner. När jag kom till Island kontaktade jag även tre organisationer till, ”Námsflokkarnir”, ”Fjölmenning” och ”Altjodahus”[7]. Alla dessa organisationer hjälpte mig inte enbart med att finna intervjupersonerna utan gav mig också förslag på litteratur som har skrivits om ämnet nyligen på Island.

Intervjupersonerna valdes av tillgänglighet. Svårigheten att hitta kvinnor som var beredda att berätta sin historia resulterade i att jag valde att inte ha några större

[6] Gemenskap på Island för kvinnor med utländsk bakgrund
[7] Námsflokkarnir och Fjölmenning organiserar bl.a. isländska kurser för invandrare. Fjölmenning även ger rådgivning till invandrare. Althjodahus är ett kunskaps och servicecentrum inom området mångkultur och mänskliga rättigheter. Ger bl.a. rådgivning, tolkservice och försöker underlätta invandrare att ta fotfäste i samhället.

begränsningar vad gällde ursprungsland, klass, ålder, civilstånd osv. Dem skulle dock vara kvinnor, ha invandrat från Asien och ha bott på Island minst 1 år.

Kvinnorna har olika anledningar till flytten och deras upplevelser och erfarenheter skiljer sig. De har det dock gemensamt är att de har flyttat från Asien.

3.2. Intervjuerna

Kvinnorna valde själva tid och plats för intervjun eftersom jag ansåg det viktigt att dem skulle kunna känna sig trygga och bekväma under intervjun. Den första intervjun, med Thuy ägde rum på hennes arbetsplats men de övriga gjordes i kvinnornas hem. Gruppintervjun ägde rum hemma hos Kiran. Under enbart en utav de fyra intervjuerna satt vi två avskilda i kvinnans vardagsrum och ingen annan var hemma.

Under intervjun med Thuy satt hennes arbetskollega också i rummet. Hon arbetar inom ett företag som är verksamt inom invandrarfrågor. Hennes arbetskollega kunde ibland tillägga något, speciellt när jag ställde frågor angående invandrarpolitiken och gällande regelverk kring den. Det verkade inte ha någon större påverkan på Thuy att kvinnan var där. Hon svarade öppet och utförligt på mina frågor.

Under gruppintervjun var Kirans man hemma och hennes son och Camilas dotter. Barnen stannade dock längst av tiden i sitt rum men Kirans man satt till att börja med i vardagsrummet, där vi satt. Han tog rollen som tolkare men insåg sedan att jag ville intervjua kvinnorna och gick över till köket som låg vid sidan om vardagsrummet. Det var öppet mellan vardagsrummet och köket. Kiran kunde ibland fråga honom ute i köket om de inte förstod mina frågor. Kirans man blandades således in i intervjun. Han talade i stället för kvinnorna. Språkmässigt kan det möjligen ha underlättat för oss att han var där. Studien går dock ut på att berätta kvinnors historia med deras egna ord. Mannens närvaro kan ha påverkat kvinnornas öppenhet.

Kvinnorna hade rätt dåligt ordförråd i engelska som resulterade i att intervjun var relativt tyst. Den som talade mest var Kiran som kunde bäst engelska. Hon talade ofta för dem alla och Sunina och Camela instämde. De svarade ofta på mina frågor med ett ord i stället för hela meningar t.ex. ”good” eller ”bad”. Dessutom talade kvinnorna lågt och vid utskriften hördes det i bland inte vad de sade på bandet. Jag skrev dock ner mycket av det som sades direkt efter intervjun eftersom jag anade att det skulle bli

svårt att höra på bandspelaren. I analysen av intervjuerna kommer jag därför i bland inte ge direkta citat från denna intervju utan återberätta deras utsagor utifrån mina anteckningar.

Intervjun med Joyce ägde rum i hennes hem och hela familjen var hemma. Hennes dotter satt vi datorn i vardagsrummet där vi satt. Det var öppet till köket och där satt hennes syster och bakade bullar. När ungefär hälften av tiden hade gått kom hennes man från ett av rummen och satte sig vid dotterns sida vid datorn. Det var dock relativt tyst i lägenheten och inga ljud störde. Det var ingen som blandade sig in i samtalet och stämningen var lugn. Återigen kan detta ha påverkat intervjupersonens öppenhet. Möjligen hade hon kunnat säga mer om inte familjen varit så nära.

Under den sista intervjun med Sharla satt vi ensamma i hennes vardagsrum. Hennes dotter låg och sov i sovrummet annars var det ingen hemma. Förhållandena blev onekligen bättre under den intervjun jämfört med de andra intervjuerna. Dels hade jag fått lite erfarenheter från de tidigare intervjuerna och dels relaterar jag det till just att ingen var hemma och kunde blanda sig i.

I intervjun med Thuy talade vi isländska men resten av intervjuerna var på engelska. Jag har valt att enbart översätta den som var på isländska till svenska och behålla originalspråket på de andra eftersom jag anser att uttryck och personlighet kan påverkas eller gå förlorade genom översättningen.

Även om svårigheterna med språket uppkom under gruppintervjun och även om närheten mellan mig och kvinnorna ibland kändes ofullständig på grund av familjemedlemmarnas närvaro anser jag att intervjuerna har gett mycket kunskap och användbart material. Kvinnorna gav mig tid från sina liv och ansträngde sig för att ge svar på frågorna jag ställde som i vissa avseenden kunde uppfattas alltför personliga.

3.3. Forskarrollen och etiska överväganden

Forskarrollen och etiska överväganden är nära knutna till varandra. Forskaren har det moraliska ansvaret att tänka igenom och förhålla sig till etiska riktlinjer. Forskaren bör exempelvis tänka på undersökningens påverkan dvs. hur den kommer att påverka människors förhållanden och vilka följder den kan tänkas ha. (Kvale, 1997, sid. 113). Den här undersökningen kommer förmodligen inte att förändra intervjupersonernas livssituation men kan medverka som en pusselbit för att förstå invandrade kvinnors situation på Island.

Undersökningen berör individers livshistorier och i vissa fall berörs känsliga ämnen så att det är viktigt att skydda intervjupersonernas identitet. Jag berättade för kvinnorna att de skulle förbli anonyma och att bandet efter utskrift skulle raderas. Jag ger kvinnorna fiktiva namn förutom Thuy Ngo som inte ville det. Jag har även valt att inte ge upp exakt deras utbildning eller ålder för att skydda deras identitet.

Enligt Kvale är det även viktigt att …"upprätthålla en professionell distans".(Kvale, 1997:112) som forskare när man intervjuar. Det finns dock delade meningar kring hur oberoende forskaren bör förhålla sig i denna fråga.[8] Jag hade inte avsikten att fastna i den "professionella forskarrollen" när jag åkte och intervjuade. Jag ville att mina intervjupersoner både kunde uppfatta mig som en medmänniska och samtidigt känna sig trygga att berätta för mig. Detta är en svår balansgång. Jag kände mig ofta dåligt förberedd och oförmögen att ge ett avslappnat intryck i början på intervjuerna. Detta kan ha påverkat intervjupersonerna. Språket utgjorde ett hinder, speciellt under gruppintervjun. Svårigheten de hade att berätta kan dels bero på att jag inte kunde ge ett avslappnat intryck och dels på kvinnornas otillräckliga engelska ordförråd. Det faktum att jag är islänning kan möjligen ha påverkat trygghetskänslan speciellt de frågor som handlade om det isländska samhället.

3.4. Analysmetoden

Enligt Jan Trost (1997:113) finns det inte några gemensamma regler för hur man tolkar, analyserar eller bearbetar det insamlade materialet. Min metod har varit att läsa alla intervjuerna igenom flera gånger och dela upp i teman och lyfta fram likheter och olikheter. Vidare har jag läst vissa delar av intervjuerna om och om igen för att fördjupa mig i texten.

3.5. Presentation av litteraturen, några ord om forskningsläget och teorival.

Efter en rätt lång sökning av litteratur hittade jag en handfull artiklar och rapporter om invandrare på Island som jag använde som uppgiftskällor. Enligt Traustadóttir (2001:24) har man tyvärr inte lagt ner mycket arbete på forskning kring invandrare och andra minoritetsgrupper på Island. Hon nämner dock två rapporter gjorda på

[8] Exempel på forskarrollens svårigheter belyser Diana Mulinari i kapitlet. "Vi tar väl kvalitativ metod - det är så lätt" i boken *Mer än kalla fakta. Kvalitativ forskning i praktiken.* 1999. Red. Katarina Sjöberg

utbildningsministrets initiativ om utlänningars ställning på Island, 1997. De är dock inte forskningsrapporter utan hade syftet att kartlägga invandrares ställning och föreslå åtgärder först och främst vad gäller utbildning. Jag har använt rapporterna som uppgiftskällor för att belysa bland annat Islands invandrings- och integrationspolitik. Vidare finns det ett antal uppsatser[9] som har gjorts av studenter i samband med Islands universitet. Dem har jag läst mest för att hitta litteratur om invandrare på Island men inte använt som uppgiftskällor eftersom man inte får hänvisa till dem.

Jag har använt en rapport från European Commision against Racism and Intolerance som kartlagde Islands ställning vad gäller rasism och diskriminering mot invandrare, utgiven 2002. Jag har använt en rapport gjord av Integrationsverket i Sverige om etniskt mångfald i arbetslivet i Norden, utgiven 2002. Artikeln ”Multikulturalism på Island”[10] skriven av Rannveig Traustadottir[11] 2002 hänvisar jag rätt mycket till och har haft stor nytta av när jag har belyst Islands invandrar- och integrationspolitik. Jag har även använt Rachel Pauls forskning kring invandrade kvinnors ställning på Island. Hon gjorde undersökningen 1996, det är 8 år sedan. Mycket har förändrats sedan dess i Islands politik angående invandrare. Jag bestämde mig dock för att referera till den eftersom den är den enda jag hittade som direkt handlade om invandrade kvinnor på Island som en grupp.

För uppsatsens teoretiska ram har jag valt olika perspektiv på migration processer samt teorier kring kategoriseringar och skapandet av ”de andra”.

Elsie C. Franzéns bok *Att bryta upp och byta land* (2001) behandlar hur migration påverkar individen. Hon beskriver Castels och Millers teoretiseringar kring migrationsmönster i världen. De menar att det inte går att beskriva migration utifrån ett enda perspektiv utan att man måste ta in flera synvinklar i analysen. Detta blev tydligt i mitt eget material. Kvinnorna har olika anledningar till flytten till Island som ett enda perspektiv inte förmår förklara. Castels och Mills teori förmår dock att förklara flera aspekter av migrationsmönster.[12]

Vidare använder jag Ehrenreich, Hochschild(2002), Rhacel Salazar Parrenas(2001) och Saskia Sassens(1998) teoretiserande kring hur globaliseringen spelar in i kvinnors migration från ”tredje världen” till ”västvärlden” och ofta hamnar

[9] BA-BS eller Masters uppsatser (samma nivå som C och D uppsatser i sverige)
[10] ”Menningarlegur margbreytileiki á Íslandi”
[11] dósent i sociologi vid Islands univiersitet
[12] Jag använder Franzéns bok som uppgiftskälla när jag beskriver deras teorier. Anledningen till det är att jag kunde inte få tag i boken The Age of Migration skriven av Castels och Mills på Island.

i lågavlönade arbeten inom serviceindustrin. Teorierna är relevanta bland annat därför att kvinnorna jag intervjuade har alla vidareutbildat sig[13] men dem flesta av dem har hamnat i lågavlönade arbeten på Island. Jag tror att dessa teorier kan ha förklaringsvärde även om de oftast behandlar ämnet enbart utifrån ett makroperspektiv.

Jag har vidare ett kortfattat kapitel om teorier kring kategoriseringar, skapandet av ”de andra”, ”de etablerade” och stereotyper. Jag väljer det för att kunna beskriva en aspekt av kvinnornas upplevelser och möten med det isländska samhället. Jag anser att teorierna förmår förklara upp till en del kvinnornas tydliga (negativa) möten med islänningar. Samt hur de själva uppfattar islänningar, då speciellt kvinnorna.

4. Uppsatsens teoretiska ram

4.1. Migration

Internationell migration är inte någonting som har påbörjats nyligen. Genom historien har människor behövt/tvingats lämna sina hemländer och söka nya hem i andra länder. Miljontals människor har in- och utvandrat på 1900- talet. Enligt Castels och Millers (Franzén, 2001:26) teori om migrationssystem finns flera förklaring till allt detta flöde av människor runt världen. Ut- och invandring bör förstås enligt dem utifrån ett makro- och ett mikro perspektiv. Politiska, nationella, globala samt individuella aspekter är viktiga att uppmärksamma när man undersöker bakomliggande motiv bakom migrationen och dess effekter.

På makronivån går det inte enligt Castels och Miller (Franzén, 2001:25) att förklara migration med att anta att ekonomisk ojämlikhet är den enda roten till migration dvs. att människor utvandrar från ”fattiga” länder till ”rika” länder enbart i ett letande av en bättre ekonomisk ställning. De såg, genom att undersöka empiriska data över migrationsmönster i världen, att det inte var en tillräcklig förklaring. Ofta var det människor som redan hade en jämförelsevis bra ekonomiska ställning i hemlandet som utvandrade. Ekonomiska aspekter förklarar inte heller varför det verkar finnas vissa länkar mellan länder vad gäller migration. De tar upp som exempel frågan varför algerier föredrar att invandra till Frankrike och pekar på stora folkströmmar mellan Sverige och Finland.

[13] Kiran och Sunina har gymnasieutbildning. Thuy, Joyce, Sharla och Camela har utbildning på högskola nivå. Alla har de utbildat sig i hemlandet.

Ur individens perspektiv kan också urskiljas vissa kopplingar mellan länder. Nätverk av människor kan bildas utifrån den första individen som kommer till invandringslandet. Enligt Castels och Millers fyrastegs modell som de bygger på Böhnings(1984) teori om migration är det oftast unga män som flyttar först i sökning av arbete för att samla pengar under en bestämd tid. Ofta förlängs tiden och männen börjar koppla sig till och utveckla ett socialt nätverk till släktingar och/eller landsmän i det nya landet. De börjar vilja bilda en egen familj och/eller återförenas med familjen. Under det sista steget tänker de på permanent bosättning. Beroende på det nya landets invandrar- och integrationspolitik och befolkningens attityder till invandrare hur positiva eller negativa relationerna blir (Franzén, 2001:26-27) .

4.2. Kvinnors migration

Kvinnor utvandrar i lika stor utsträckning som män. De har olika motiv bakom det beroende på flera aspekter (UN:s secretariat, 1993:1ff.). De kan utvandra exempelvis för att söka arbete, återförenas med familjemedlemmar, eller att de tvingas fly sina hemländer på grund av konflikter och krig (Lim,1993:29ff.).

Enligt Ehrenreich och Hochschild i boken *Global Women* (2002:3-6) har kvinnors migration ökat anmärkningsvärt från 1950 talet. I vissa fall från ett antal länder utvandrar fler kvinnor än män. På 1990 talet utvandrade exempelvis fler kvinnor från Filipinerna och Sri Lanka än män. Ehrenreich och Hochschild menar att den ökande kvinnliga migrationen reflekterar en världsomfattande genusrevolution. Inte bara i rikare delarna av världen utan även i dem fattigare världsdelarna kan familjer inte längre försörjas av enbart männens arbete. Kvinnorna har gått ut på arbetsmarknaden och börjat lönearbeta vilket har inneburit enligt Ehrenreich och Hochschild att allt fler kvinnor från ”tredje världen” anställs för att ta hand om hushållsarbete i ”västvärlden”.

Rhacel Salazar Parrenas påpekar i sin bok *Servants of Globalization* (2001:29) att för kvinnliga och manliga migranter gäller olika villkor på arbetsmarkanden i invandringslandet och att kvinnor och män har olika erfarenheter av migrationen.

Kvinnorna kan exempelvis ibland känna sig friare i det nya landet. De börjar vanligtvis ett lönearbete och får således större möjligheter att delta inom den offentliga sfären. Parrenas påpekar dock att forskarna inte menar att patriarkala

strukturer elimineras genom migration. De kan antingen förstärkas, förbli oberörda eller minska.

Enligt Parrenas(2001:30) har man genom flera undersökningar även visat att genus spelar en stor roll vad gäller de bakomliggande anledningarna till migration. De har visat bl.a. att efterfråga i mottagningslandet efter lågavlönad kvinnlig arbetskraft kan öka kvinnors migration. De betraktas dock fortfarande på många sätt som sekundära migranter dsv. att de migrerar för att återförenas med familjemedlemmar. Med sekundär menas inte att den har mindre betydelse. Den sekundära migrationen är en strategi familjen använder för att överleva.

Parrenas (2001:1-4) studie baseras på kvalitativa intervjuer med filipiniska kvinnor som har utvandrat från Filipinerna till Los Angeles och Rom. Hon frågar sig varför filippinska migranter som har utvandrat till olika städer, som har så olika sätt att ta emot invandrare, möter liknade problem. Exempelvis anställs de ofta som hushållsarbetare även om de har vidareutbildning från hemlandet. Genom det upplever de en inkonsekvens angående deras sociala ställning. De upplever dessutom ofta social exkludering och känslan av att inte höra till någonstans, varken i samhället i allmänhet eller i migranternas lokala gruppbildning. Svaret ligger i, enligt Parrenas, att kvinnornas roller är som lågavlönad arbetskraft inom den globala kapitalismen.

Hon menar att globaliseringens effekter är bland annat en ökad polarisering i världen. Ökad efterfråga finns inom såkallade ”globala cities” efter lågavlönad arbetskraft, speciellt kvinnor inom servicebranchen. Dessutom har det skapats en ny överklass av högt avlönade professionella arbetare och medelklassen minskar (Parrenas, 2001: 248).

Genom sina undersökningar har Saskia Sassen (1998:112ff.) likt Parrenas identifierat trender mot kvinnors ökade migration från ”tredje världen” till ”västvärlden”. Dessa trender kan hon sedan sammankoppla till kvinnors ökade lönearbete i övriga världen. Hon anser att globaliseringens effekter är bl.a. att kvinnor från ”tredje världens länder” exploateras som ”billig” arbetskraft i ”västvärlden”.

4.3 ”Dem etablerade” och ”dem andra”

Att ha en stereotyp uppfattning om en grupp individer innebär att sätta den gruppen i en och samma kategori. Individer tillsätts vissa karakteristiska egenskaper utifrån

uppfattningar om gruppen de tillhör. Kategoriseringen skapar bilder av de främmande och kan ses som en del av den rasistiska diskursen. Detta skapar motsatsförhållandet ”vi” och ”dom”. ”Vi”, ”de etablerade”, konstruerar en bild av ”dom” som blir ”outsiders”. Genom skapandet av dessa bilder stigmatiseras gruppen, ”dem andra” och underordnas ”dem etablerade” som upprätthåller sin dominerande ställning. De egenskaper ”dem andra” tillskrivs rättfärdiggörs ofta av ”dem etablerade” genom att hämta förklaringar till deras egenskaper i naturen (Elias och Scotson, 1998:xv-lii).

Mekonnen Tesfahuneys analyserar i sin doktorsavhandling *Imag(in)ing the Other(s). Migration, Racism and the Discursive Constructions of Migrants* (1998:103ff) hur invandrare som en kategori har konstruerats genom bilder, språk och retorik i Sverige. Tesfahuneys slutsatts är att svenskarna genom makten över diskursen ser sig själva som subjekt och underordnar, ”de andra” invandrarna.

Bilder som objektifierar svarta kvinnor har setts som en process som ställer dem i en underordnad ställning. Genom att kontrollera bilderna och skapandet av ”de andra”, svarta kvinnor, bekräftas vitheten som det normala och vita kvinnor markeras som överordnade (Pyke & Johnson, 2003:36). Enligt Renee E. Tajima (1989:309) skapas bilder av amerikansk-asiatiska kvinnor på ett liknande sätt i t.ex. amerikansk filmindustri. De Portoeras som överfeminina, passiva, sexuellt exotiska och till för vita män. Vita kvinnor portreateras ofta däremot som självständiga och starka, som är motsatsen till den svaga och osjälvständiga asiatiska kvinnan.

5. Intervjuanalys

Kvinnornas anledningar till bosättningen på Island

Kvinnorna har olika anledningar till bosättningen på Island. Man kan dock se att det finns vissa gemensamma drag som har påverkat deras beslut. Omständigheterna i hemlandet har bidragit till att de sökte sig utomlands. De flesta säger att det är svårt att få lönearbete i hemlandet och att arbetssökande är deras främsta mål med bosättningen. Kvinnornas män, förutom Thuys, som betraktas som politisk flykting, hade en arbetsrelaterat koppling till Island som ledde till att de bosatte sig just där.

Sharla uttrycker det såhär när jag frågade henne om hon hade fått arbete direkt…

I[14]: and when you came here did you try to get a job directly

[14] I: Intervjuaren= jag!

Sharla: yea, I get a job directly because I was taken by my husband in a workingpermit. Yea I come here for work and then I only 1 week and then I work.
I: what do you do…?
Sharla: We have the same company we work together in (bred company). And then I get pregnant and we work together. I stop and now we just change… So that somebody can watch our baby.

I: You have… you're education is in the computer business. Do you want to continue doing that or…?
Sharla: No, maybe I don't have time because it's much better for me to work, and take care of the baby and then we pay here, we pay the house and then I also send money at home and also my husband and we are planning maybe after, maybe, we just stay here for 20 years and save money enough so we can just go home and settle there (laughter).

Man kan tydligt se på hennes svar att hennes främsta mål med att bo på Island är att spara pengar inför framtiden och skicka pengar hem till familjen. Hon har bestämt sig för att ägna de närmaste 20 åren av sitt liv åt arbete för att sedan kunna flytta tillbaks till Filipinerna med en stabil ekonomisk ställning.

Kiran har bott på Island i 5 år och Camela och Sunina enbart 1 år. Kiran har ett arbete och talar bättre engelska är dem andra två. Camela och Sunina där emot har inte arbete och lite ordförråd i engelska. De flyttade alla tre på grund av männens arbete på Island.

I: So what are you're husbands working with here...? Is that why you came because they where working?
Kiran: Yes, husbands working ...(I: to protect their anonymity I won't give up their profession)

Camelas och Suninas främsta mål just nu är att hitta ett arbete. De säger sig ha sökt arbete men att det är svårt eftersom de inte kan språket och har svårigheter med engelskan. De anmärker att de känner sig fängslade i hemmet på grund av att de inte har något arbete och dålig ekonomisk ställning.

Joyce har även flyttat till Island på grund av mannens tidigare arbete på Island. De tillhör en religiös församling och han hade arbetat för denna församling under en period innan på Island. De hade bestämt sig för att åka till USA där Joyces man skulle fortsätta utbilda sig. Församlingen bjöd dem att göra ett uppehåll på Island på vägen till USA och dem gjorde det. Nu har de bott på Island i 5 år.

Joyce: And I'm married to a Pakistani but I moved to Pakistan and we where there for 7 and a half year. And then we went back to Philippines for a while. My husband was here. He was selling books for the church and then he wanted to do his PHD in America so we where working on that but along the whey our church members here

told us to... you know... bring your family here so why you don't have to go back again. When you are on you're way to America, and that's why we stopped over here.
I: And you have stopped for?
Joyce: Now we have been here for 5 years, yea
I: Ok
Joyce: for so many reasons like my papers where stopped in going to America because of my employer was divorcing and having some financial problems and then September 11 came, and then the kids where more adjusted here, and they don't feel like moving there any more they, they found, they see that this is the safest place for them and that's why we thought of differing our plans. So we don't know what will happen really next, maybe we will be here for a while or we have to move, I'm not sure yet.

Hon har många anledningar till att ha stannat så länge. 11. september, arbetsgivaren skiljer sig, barnen har vant sig vid livet på Island osv. Hon "rättfärdigar" att ha stannat så länge genom uppräknandet av anledningar. Senare under intervjun säger hon att hon bortser från dem om hon skulle få möjligheten att flytta. Men fortsätter även då räkna upp anledningar till varför hon fortfarande bor kvar.

I: So you feel that you have adjusted well in the society...
Joyce: uu.... I can not tell
I: no
Joyce: If I would still have a chance, I would move out...
I: yea... can you describe why?
Joyce: I think the language is, even though we will live here for another 20 years or after 20 years than we will be well acquainted and all.. I don't know it's a complicated system; it's a very hard language. Yea I don't know. But for now because of the safety reasons I think this is one of the...aaa... good places to be in with kids. …I feel sad to see Icelanders moving, when they have small kids because I think this is really safe place and a really nice place fortunately for kids to have music… it's really a good country to, you know, start with if you have kids and for the music but it depends on you if you will give them another, another, very very freedom a lot freedom because even here a small child is very independent but still they don't know actually what's best for them so you have to really guide them and show them the real way…

Hon vill egentligen inte bo på Island. Man kan tänka sig att grunden till det bland annat är att hon inte var inställd på att bo så länge på Island som de redan har gjort. Det känns som att hon fattar tag i så många förklaringar som möjligt till anledningar varför de har stannat så länge speciellt när hon nämner detta med musiken.

Thuy är paradoxalt nog den enda av kvinnorna som "valde" Island. Hon flydde hemlandet, Vietnam till Hong Kong. Efter att ha bott i flyktingläger i Hong Kong under knappt två års tid blev hon bjuden av personalen inom det isländska röda korset att tillhöra en kvotflyktingsgrupp och flytta till Island. Man kan förstå av hennes

berättelse, om anledningarna till att hon flyttade till Island, att hon hade valet att flytta till andra länder t.ex. Kanada eller USA men valde själv Island.

Thuy: ... Islands Röda korset kom dit för att ta emot flyktingar och på den tiden hade jag barn, olycksbarn, det fanns inte med i våra planer. Och jag tänkte bara... Jag frågade en tolk som kom där… Island är ganska fredligt land och fint och har aldrig haft krig och fint och sen frågade jag var det låg och det var nära Brittiska öarna och jag mixade ihop Island och Irland och jag vet inte hur jag ska urskilja det. Sen kom jag hit... Det var mer som jag själv som... Vad heter det... Jag själv som ville komma, inte svårt som i andra länder där de kräver att man måste vänta ett år i (hörs inte 1 ord) och sen måste ha som till exempel att åka till Kanada mest som att ha utbildning, teknik och åka till USA som bestämmer att man måste ha särskild utbildning som de vill ha.
I: uhumm
Thuy: Folk vill också välja själva och jag bara bestämde jag åker dit, Island bara på grund av inga krig för att bygga ett nytt liv, inte nödvändigtvis USA eller Kanada. Sen kom jag hit och började bygga nytt liv. Ja...

Hon började bygga ett liv och arbetade sig uppåt. Hon upplevde dock en chock under den första tiden. Exempelvis fick hon hotbrev hemskickade och insåg också att hon inte skulle få ett arbete kopplat till hennes utbildning. Hon upplevde den första tiden på Island som väldigt svår men arbetade sig över den svåra tiden genom att se på bosättningen som ett projekt.

Det verkar som i samtliga fall förutom Thuys att kvinnorna inte själva valt att bosätta sig på Island. De bor där på grund av en rad omständigheter som de möjligen knappt kunde påverka själva. Svårigheter att hitta arbete i hemlandet har spelat en stor roll samt männens arbete på Island.

Enligt Castels och Mills migrationssystems teori (Franzén 2001:26) är det oftast männen som utvandrar först för att skaffa arbete och bättre ekonomisk ställning. Om mannen förlänger sin vistelse börjar han vilja starta egen familj eller återförenas med familjen i hemlandet. I Kirans, Suninas, Camelas och Sharlas fall var det just på grund av männens arbete på Island att kvinnorna flyttade till Island. De är således ”sekundära” migranter, dvs. migrerar för att återförenas med familjemedlemmar som i deras fall är männen. Men som Parrenas (2001:30) påpekar är just denna migration inte av mindre värde. Detta är familjens överlevnadsstrategi. Genom kvinnornas invandring får familjen möjlighet att bo ihop och få en bättre ekonomisk ställning. Kvinnornas invandring till Island har även ekonomiska skäl. De åker till Island för att arbeta. Det framkommer tydligast i Sharlas berättelse men även i Kirans, Suninas och Camelas. Kiran och Sunina har en gymnasieutbildning medan Sharla och Camela har utbildningar på högskolenivå. De har dock inte fått arbete relaterat till deras

utbildning. En tänkbar förklaring till detta är globaliseringens effekter. I ökad utsträckning utnyttjas kvinnor från ”tredje världen” som lågavlönad arbetskraft i ”västvärlden”. De får inte möjlighet att använda sin utbildning i arbete, varken i hemlandet eller invandringslandet eftersom anledningen till att de utvandrar är att ”västvärlden” är i behov av lågavlönad arbetskraft.

Thuy hade inte valet att stanna kvar i sitt hemland. Hon som de andra kvinnorna kunde inte påverka situationen och tvingades fly. Hon valde dock att flytta till Island för att hon trodde att där skulle hon ha en större möjlighet att själv välja arbete och därmed få en ökad kontroll över sitt liv. Island har förutom det inte haft krig och Thuy nämner det som en orsak till valet av Island som inte är förvånansvärt med tanke på hennes bakgrund, som politisk flykting.

Joyces anledningar till bosättningen skiljer sig rätt mycket från de andras. Hon åkte dock till att börja med till Island på grund av mannens tidigare arbete och mannens vilja att åka till USA och vidareutbilda sig. Således liknar hennes historia Sharlas, Kirans, Camelas och Suninas historier. Hon hade inte direkt ekonomiska anledningar till flytten och därför kan hennes migration inte förklaras utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Detta bekräftar Castels och Mills teori om migrationssystem och deras kritik på de ekonomiska förklaringarna till migrationen. Hon var en medlem i en internationell religiös församling i hemlandet, Filipinerna. Den religiösa församlingen hade en ”uppehållsort” på Island och bjöd hennes man och hans familj att bo på Island på vägen till USA. Hon kopplas således till ett större socialt nätverk som blev en av anledningarna till att hon bosatte sig där. Hon är nu på sätt och vis en eftersläntrare på Island.

Kvinnornas inställningar till livet(boendet) på Island

Joyce är inte ensam om att vilja flytta bort från Island. Kiran, Camela och Sunina vill flytta tillbaks till hemlandet, Nepal. Sharla anmärker även att hon saknar familjen i hemlandet, Filipinerna och verkar inte lycklig på Island. Joyce och Sharla förklarar deras inställningar till livet på Island genom uppräknandet av olikheter mellan Filipinerna och Island. Joyce ser att hon har olika inställningar till barnuppfostran och familjelivet än vad islänningar har i allmänhet. Hon anser att barnen får för stor frihet och att föräldrarna tänker mer på sin egen privata tid än att vara ihop med familjen.

I: I think that Icelanders work too much maybe
Joyce: not only work... They also want the time for them self’s. Separate from the children, from the family. They want they’re own privacy. They are really

individualistic. Yea and that's another major difference I think. Individualistic and being in a group. Because you can even bee alone even if your in a group. It depends on how you view it. They always have time for them selves and a place for them selves. But you're pushing away your child…
I: so is that the major difference from the Philippines? When you compare?
Joyce: yea also ee... the politicians... uuu... here u... people call them first names whether it's the prime minister or president or. And ee... in my country it different you will address even a pastor, pastor, and if you don't know the person that is older than you, you have to respect something like... e... for an elderly people we have that calling of showing our respect to a... elderly people even so the politician is very high and also the age, we go according to age, the more experienced you things that.. Because of you're age and all...

Joyce nämner flera kulturella olikheter som hon anser finnas mellan länderna. Uppenbarligen är hon kritisk till den bild hon har av islänningar som individualister och deras avsaknande av respekt för äldre människor. Sharla anmärker även att på Island är klassklyftor inte lika höga som i Filipinerna men hon anser att det är positivt.

I: ummm what is you're experience of the Icelandic people…
Sharla: I can say that Icelandic people are very hard worker. In my country… if you have money you just pay somebody to watch you're baby, you just pay somebody to clean you're house, have you're meal cooked, like that and then there because me, I start working only when I got out of collage, I really have been working, I was a student but I can se here the students when they have a free day they really work here in Iceland and the company really gives priorities. I observed also in my country if you're father is a (one word), you know, a poor man you know a…how can I say this… a person, a owner of the company, then the children don't really work in a heavy place you know, maybe you will go to the company and sit in the office and just have somebody to do everything, but here like in my company (her work), his child before was working in the heavy place and I was like if my father was like that I wont do it, you know, a heavy thing and everybody here is equal, in my country if you are rich people or an important people in the government you have to be the first one to be taken care of like when you go to the office the people really serve you, here you really have to do the same other ordinary people do and I think it's a good one because there in my country if you're rich you don't have to and that's not good you also have to give to the poor

Hon säger ofta under intervjun att boendet på Island är bra för henne. Där kan hon spara pengar som hon inte skulle kunna i Filipinerna. Hon lyfter fram flera positiva sidor som t.ex. att Island är fridfullt. Även om hon saknar familjen tycker hon att det är skönt i bland att vara borta. Jag frågade henne om hur det var när hon åkte tillbaks på besök...

Sharla: yea, I think I missed them so much and then you know if you're living in another country and you go home people really like you very much because they think that you have lots of money and then you can give them some and they really treat

you really nicely (laughter) because you live in another country it's really like that in my country and then…
I: and did you think that it was maybe too much or?
Sharla: yea… I think they are too nice to you, they are very nice and they just ask something, to by for money, because there money is very hard to find "can you by me something, can you by me" yea, because in Iceland I also work to much I have very hard job, and need every time for my family and friends.

Även om Sharla anser att det finns flera positiva sidor på sitt boende på Island erkänner hon att hon ofta känner sig ensam och utmattat i vardagen.

I: So, umm… Can you tell me a little bit more about how it is to live here, how is everyday life?
Sharla: Eeh… it's just wake up, I wake up 4 a clock and take a taxi because I have to start working at 5 a clock and they have a taxi picking me up at 4:30 yea and it's very early, I have to wake up early and when I'm done I take care of baby, I finish 2 (14:00) a clock and then my husband has to work, it's like that and then when it's free day we just go to (Can't hear 1 word) and sometimes go to my sisters house just to see her at home, yea, it's tiring sometimes also the same things. And then it's also sometimes you know, not so many people are outside and it's very lonely, it's very lonely.

Hon ser på denna tid som en svår period de måste ta sig igenom likt och Thuy gjorde i början av sitt boende på Island. Hon förväntar sig att allting blir bättre i framtiden och planerar söka annat arbete när deras dotter går i skolan.

Sharla: … it's not really good to have like this, forever it's not good, and I plan to, we just have another job, we will see when she goes to school, it's sort of a hard time…

Kiran, Camela och Sunina säger också att det är stora skillnader mellan Nepal och Island. De anmärkte likt Sharla att på Island finns det väldigt få människor jämfört med i Nepal. De ansåg att islänningar arbetar mycket, speciellt kvinnorna. De verkade kluvna i frågan om vad de tyckte om att kvinnorna lönearbetade och blev lite otydliga i sina svar. Möjligen beror detta delvis på kulturella skillnader länderna emellan. Kvinnor lönearbetar inte i lika hög utsträckning i Nepal som de gör på Island. Delvis kan de otydliga svaren bero på det faktum att de själva söker ett lönearbete. De är kritiska till att kvinnor lönearbetar fast de själva behöver ett arbete.

Under intervjun säger de ett antal gånger att de är olyckliga på Island och att de vill flytta tillbaka. De vill hitta ett arbete men egentligen vill de flytta. De saknar familjen som är kvar i Nepal

I: but do you want to move back..?
Kiran: yea we don't like in here, I don't like it here, I want to go back.

I: So do you know how long you are going to stay here in Iceland?
Kiran: No not really
I: So the future is kind of unknown? But you would like to go back to Nepal.
Kiran: Yes we want to go back but now it's too much problem... but I am going to move back (laughter)… in Nepal everybody is moving out. My family, brother lives in America and get a job there…

I Nepal råder det politiska konflikter och det vore irrationellt av dem att åka tillbaka nu. De befinner sig således i en situation de knappast kan påverka själva. Kirans skratt tyder möjligen på att hon inser hur omöjlig deras situation egentligen är. Hon vill åka tillbaka till sitt hemland men under tiden flyr Nepals invånare hemlandet på grund av konflikter och strider som pågår i landet.

Flykten från Vietnam kan tänkas ha påverkat Thuys första tid på Island.

Thuy: Jag kommer ihåg att jag söv så dåligt de första 3 månaderna så att jag slängde bort sängen för att jag drömde varje natt väldigt fruktansvärt att någon skulle komma och slå mig, döda mig och trycka mig bort så att jag tänkte kanske sängen kommer från folk, döda människor, förstår du? Och slängde bort sängen(skratt) och sov på golvet (skratt)
I: (skratt)
Thuy: Det är ganska roligt hur jag tänkte för att jag trodde inte på spöken men tänk dig att drömma varje natt såna. Möjligen något trauma jag vet inte men väldigt svåra känslor.

Thuy upplevde den första tiden på Island som väldigt svår. Hennes tidigare upplevelser av flykten på båten samt tillvaron i flyktinglägren i Hong Kong måste ha påverkat hennes välbefinnande. Men hon ansåg även att det sättet hon hade bemötts, tagits emot på Island, inverkade negativt på henne. Hon fick exempelvis hemskickat ett hotbrev den första veckan och det dröjde 7 år innan hon fick ett arbete relaterat till hennes utbildning.

I: Du började som sagt och jobbade med lågavlönade jobb och hur började det… började du bara söka bättre jobb… eller började du utbilda dig mer…
Thuy: det tog mig 7 år. Först jobbade jag ofta med… såna gick mellan jobb…städning, hjälpa till med barn, vietnameser, lära dem modersmålet i en skola med "invandraravdelning" som det hette... Och börjar med att gå mellan skolarna kanske 1 timme, 2 timmar per vecka och hade ett annat jobb som städning… eller att rensa kläder enda tills 96-97, då börjar jag arbeta i "Upplýsinga og menningamidstöd nýbúa" (information och kulturförening för "ny inflyttade"). Då var jag tolk och sen mera hjälpte vietnameser hjälpa dem i samband med systemet…Som du kan tänka dig inte var väldigt lätt för människor som kommer till ett land och behöver lära sig ett nytt språk och även också jag ska ändra mitt namn. Ta ett isländskt namn. Helt egendomlig känsla att behöva vuxen man som har haft sitt eget namn i knappt 30 år. Du heter inte det nu längre utan du heter något annat. Och sen ska man lära sig ett

nytt språk. De bor i ett land som inte är ditt hemland eller faderslandet modersmålet hör du inte längre och sen ska man ändra på sitt eget namn.
Och sen smått, smått lär jag mig detta språk och försöker hitta bättre jobb blir livet lite bättre. Barnen växer och säger det här vara hemlandet som faderlandet då kommer smått och sen förstår du systemet bättre än innan.

Nyligen har Thuy i samarbete med 4 andra människor startat ett företag. De fokuserar på invandringsfrågor bland annat undervisning och tolkservice.

Thuy: ju de ger mig sparken förra året och då startar jag med fyra andra… fyra är det inte så? Ju, fyra andra det här kontoret eller vårt företag. Vi tar hand om undervisning och mångkultur och flera sådana kultur… och sen också… har vi tolkservice. Så att jag har bara börjat jobba för mig själv. Låter inte människor bara gå över mig. (skratt)

Under intervjun förhåller Thuy sig väldigt kritisk till Islands emottagande av flyktingar och invandrings- och integrationspolitiken på Island i allmänhet. Hon är dock den enda av kvinnorna som inte har uttryckt en önskan om att flytta i väg. Hon kan möjligen ha viftat bort tanken om det och målmedvetet bestämt sig för att komma in i samhället, lära sig språket och bygga upp ett liv eftersom hon inte hade den möjligheten som de andra att flytta tillbaks till hemlandet, Vietnam.

Även om kvinnorna har reflekterat över Islands positiva sidor uttrycker de en stark längtan efter ett bättre liv. Sharla känner sig trött och ensam och saknar familjen. Joyce, Kiran, Sunina och Camela säger direkt att de vill flytta bort. Thuy är väldigt kritisk till det bemötande invandrare får i allmänhet ute i det isländska samhället och understryker att någonting måste göras för att underlätta integrationen. Kulturella skillnader kvinnorna iakttar kan delvis förklara deras missnöje. Dessutom kan förväntningar på livet på Island spela en roll i deras upplevelser av boendet på Island. Exempelvis har Sunina och Camela inte ännu fått ett arbete. Joyce bor fortfarande på Island efter 5 år. Hon hade förväntat sig flytta till USA och bo enbart under en kort tid på Island.

Språket

Under intervjuerna anmärkte alla kvinnorna att isländskan är ett svårt språk. Thuy var den enda av dem som pratade isländska under intervjuerna. Hon hade bott längst av kvinnorna på Island, 23 år. Man kan dessutom tänka sig att hon var inställd på att bo på Island i framtiden från början eftersom hon inte hade valet att flytta tillbaks till hemlandet, Vietnam.

De andra intervjuerna var på engelska eftersom kvinnorna inte hade ett tillräckligt ordförråd i isländska. Enligt Franzén(2001:32ff) kan många faktorer spela in i språkinlärningen för vuxna. Det beror t.ex. på språkligt avstånd, uttalsregler och meningsbyggnad hur lång tid det tar att lära sig ett nytt språk. Kulturellt avstånd kan spela in samt det egna språkets känslomässiga betydelse. Motivation är även en viktig faktor. Hon säger att i sitt arbete med invandrare i Sverige har hon hittills inte stött på någon som inte vill lära sig språket. Men hon har träffat några som aldrig hade trott att det skulle bli så svårt. Svårigheten behöver inte endast bero på språkets svårighetsgrad. Många undrar över hur de ska kunna lära sig ett språk när de inte använder det i vardagen. De som är arbetslösa eller/och har inte vänner de kan tala det nya språket med, känner att språkkurserna inte räcker för att lära sig det nya språket. Kvinnornas motivation kan påverka deras språkinlärningsförmåga. De är alla, förutom Thuy inställda på att flytta hem/bort i framtiden. Enligt Franzén (2002:39) kan just saknandet av motivation påverka deras förmåga att lära sig språket.

Enligt utlänningslagen på Island bör arbetsgivaren informera den invandrade arbetskraften om språkkurser samt ta hand om att informera dem om det isländska samhället[15]. Sunina och Camela har inte haft arbete sedan de flyttade för 1 år sedan som har resulterat i att de inte har gått några språkkurser.

Thuy berättar även att islänningarnas inställning till hennes språkanvändning påverkade hennes inställning till lärandet av isländskan...

Thuy: Jag skulle nog säga att varför skulle jag försöka att lära mig språket för att komma in, jag fick en sådär…vad heter det… fick känslan av att någon ville trycka bort mig. Man vill lära sig mer men självklart är vårt språk helt annorlunda, det går inte att lära sig fort som människor från Europa. Och då fick… när man började tala, talar inte särskilt bra egentligen, då säger de fantastiskt du pratar bättre än vi, talar bättre isländska, sen säger de bara vi vill inte lära.

De dubbla budskapen Thuy fick från omgivningen förvirrade henne. Å ena sidan sa omgivningen att det var positivt att hon lärde sig språket och hon fick beröm för att hon talar bra isländska. Å andra sidan talas det om att invandrare inte orkar eller vill lära sig språket.

[15] Utomeuropeiska invandrare måste kunna bevisa att de kan försörja sig för att få komma in i landet och få uppehållstillstånd. För att kunna få arbetstillstånd måste de ha uppehållstillstånd och arbetstillståndet ges arbetsgivaren inte individen i fråga (Lög um atvinnuréttindi útlendinga http://www.althingi.is/lagasofn/nuna/2002097.html 2004-05-13).

Ett oklart möte.

I: Uhh… and when you came… Did you get any information from the social services or something about how to start you're life here?
(I think that they don't understand me because Kiran starts talking with her husband for about 10 sec. They then start laughing for maybe another 10 sec.)
Kiran: No
I: Noting
Sunina: No
Camela: No

Man kan se på deras svar att de inte har fått information eller rådgivning från det offentliga om hur de ska börja sitt liv på Island. Sunina och Camela har inte fått arbete ännu efter att ha bott på Island i ett år. Efter intervjun frågade de mig om jag skulle kunna hjälpa dem att hitta ett arbete. Jag skrev ner namn på ett antal oberoende center som arbetar med invandrarfrågor som skulle kunna hjälpa dem genom att ge dem information om hur de skulle kunna söka arbete. Kirans man sa sig ha kontaktat dessa organisationer beträffande egna intressen men hade inte tänkt på att de skulle kunna ge rådgivning kring arbetssökandet. Detta tyder på att de inte har fått det stöd och information de har behövt och att deras män har varit deras språkrör i deras arbetssökande. När männen arbetar kan det tänkas att kvinnorna inte riktigt vet vart de kan vända sig för att söka arbete. De anmärkte att de känner sig fängslade i hemmet på grund av bland annat arbetslösheten men även språksvårigheterna och dålig ekonomi spelar än en väsentlig roll.

Joyce ansåg olikt Krian, Camela och Sunina att hon hade fått tillräckligt med information om hur systemet fungerade...

I: Ok so you did get every information from the system needed you thought
Joyce: Yea, yea
I: Yea but have you gotten it from talking to other people about it or...
Joyce: No basically we where independent. I mean, that there where some things for an example the bank or something like that. But all you have to do is just to inquire. If you are educated I mean, there is no harm you have to accept that you don't understand. I mean, for the first time we went to the shop I don't even know what the sugar...you know, all those words I don't know so... I mean, you need to learn those so I went, we went to school for Icelandic, Icelandic class. So we did that and it felt pretty well ok, so far I didn't even remember asking a church member "what does this mean?" Or I wouldn't even remember asking them because when I'm having some problems, for an example, with the bank I go to the bank and ask them. And then you have problems with the VISA card I go there and ask them. You know... it doesn't matter how you communicate with them and for sure they are very helpful.

Hon säger att hon själv har varit aktiv och gått och frågat om hon har behövt information om någonting. Hon har bättre ordförråd i engelska än kvinnorna från Nepal och det har troligen underlättat för henne informationssökandet. Hon understryker att hon inte har haft några problem med att söka information genom att räkna fram ett antal exempel.

När Thuy tänker tillbaks på den första tiden på Island anser hon att hon fick alldeles för lite information om sina rättigheter inom det sociala systemet och allmänt om det isländska samhället. Hon berättar att många inom hennes flyktinggrupp visste alltför lite om sina rättigheter.

Thuy: Och sen kommer en man som har redan jobbat ett år och sen förlorade jobbet och han satt bara hemma. Han visste inte att det fanns a-kassa eller att människor kan få såna. I vårt land är det inte möjligt och det är mycket sånt… vi visste inte ens hur man söker dagisplats för sina barn. Vi vet inte allt. Den som är duktig och frågar, då bara började jag fråga kollegorna på samma arbetsplats. Jag ska söka plats för mina barn på dagis, vad ska jag göra? Det beror på om människan är duktig eller inte men ingen information fanns på ett annat språk än isländska. Jag själv 1994 föder ett annat barn. När jag var gravid så de senaste 2 månaderna var det jätte svårt och tungt för mig och hade värk i ryggen och jag arbetade också vid ett sånt band du vet …där alla sitter vid ett band och gör samma rörelse hela dagen och bandet låg så nära och magen var så stor att jag når inte. Så jag måste sluta, sluta jobba tidigare. Jag fick…jag vet inte.. kan jag få längre barnledighet och jag förlorade helt 2 månaders lön. Förstår du.

Thuy flyttade till Island 1991 och möjligen har detta förändrats en aning. Fortfarande är det dock på arbetsgivarens ansvar att informera arbetskraften om det isländska samhället. Arbetsgivaren kan således välja att inte informera tillräckligt mycket om arbetskraftens rättigheter som i Thuys fall. Det kan vara svårt att kontrollera om arbetsgivaren följer lagen angående samhälls upplysningen.

De tydliga mötena. Rasismen i vardagen.

Thuy och Sharla säger sig ha upplevt rasism men det har inte de återstående kvinnorna erfarit. Thuy ger flera exempel på när hon har upplevt rasism och diskriminering på grund av sitt ursprung.

Thuy: ... Och sen vi fick hotbrev vår första vecka här på Island, väldigt fruktansvärt och allslags snuskigheter. Och alla ringde varandra, lås dörren och inte gå ut för att det här landet har mycket rasism för att vi aldrig hade hört om att när folk kom till ett nytt land att de hade fått strax den första veckan sådana hotbrev. Sen kommer jag också i håg att vårt bidrag var väldigt lågt mycket, mycket lågt! Jag kommer i håg att vi fick 27 000 (runt 2700 svenskar) varje månad för en familj som hade ett barn eller två barn också och sen grattis bostad och sen detta 27000 för mat och du vet att du är nyflyttad till något land och behöver allting du vet täcken… kläder du vet allt behövs köpa från a till ö. och sen bara väldigt svårt och sen viss utbildning som folk hade som

kom hit kunde de inte använda. Först… jag hade MA i pedagogik och litteraturvetenskap, utbildning i hemlandet och arbetade också som lärare där och sen i International School i Hong Kong och sen kom jag hit och började arbeta i fisk som jag hade aldrig gjort i hela mitt liv. Jag kunde inte sluta med det och söka annat jobb för att 27 000 i månaden inte räcker ens för mat. Väldigt svårt. Sen arbetade jag med städning, rengöring av kläder och allslags låg avlönade arbeten. För att börja med ett nytt liv.

Thuy arbetar med invandrarfrågor och har eventuellt därför reflekterat ganska mycket över hur rasism och diskriminering uppstår. Både när den riktas mot henne själv samt allmänt i samhället mot individer med utländsk bakgrund. Hon ger många exempel på hur andra i hennes flyktinggrupp har utsatts för rasism och diskriminering och det syns tydligt att dessa frågor är för henne angelägna. Hon säger sig känna av rasismen varje dag i olika sammanhang.

Thuy: … Jag också upplever fördomar mot asiatiska kvinnor här på Island. Det händer mig varje dag också mina barn. Också på grund av mitt utseende de tittar på oss och frågar ofta helt otroliga frågo… ”vad äter ni”? Vad… bara nedvärderande frågor och också pratar med oss fördomsfullt. ”Är inte alla”… ”är inte alla”… när jag pratar om att jag är flykting som kom hit… då plötsligt hör jag den här frågan… ”är inte flesta kvinnor som kommer hit från Asien köpta?” Män köper… eller pratar om oss kvinnor från Asien såna som säljer sig och har sex som är väldigt nedvärderande. Jag får inte samma service som du… Då är det frågan om samhället är öppet eller om vi inte vill integreras…

Det som är unikt med Thuy i jämförelse med de andra kvinnorna är att hon öppet talade om sina erfarenheter av rasism och diskriminering. Hon är säker i sina uttalanden och försöker inte hålla tillbaka sina tankar om de fördomar och rasism som förekommer i samhället. Sharla däremot var till att börja med inte lika öppen när jag frågade henne om hennes erfarenhet av islänningar.

Sharla: … I really haven’t… you know, some of my friends… there some Icelandic that are racist and I told her ”oh I don’t know because if they speak Icelandic I don’t understand what they’re talking if they told bad things about me I don’t know.” But I sometimes understand that they don’t like because she also one time in down town, it’s not women it’s “strakar”(boys), they tell to her “you go to you’re country, you don’t belong here”. There some Icelandic that are racist and I don’t understand.

Senare under intervjun öppnar hon sig mer och berättar om händelser hon har varit med om som hon upplevde obekväma och nedvärderande.

Sharla: … Yea, and also at work some people are… you know, there in (name of the company) you know the old people, old man they can just ask, ask actually “ohh can you give me women from you’re country?” You know, just like that, and I tell them ”no that is not my job you have to do it you’re self if you want to marry.” “If you want to marry somebody you have to do it you’re self.” Because they say that most of

the Asian women want to marry… you know… white people you have to be here, yea, and I told him "I don't know" maybe some I don't know…

Thuys och Sharlas berättelser är intressanta att sätta i sammanhang med de bilder som konstruerats av asiatiska kvinnor. De utsätts för rasistiska kommentarer som föds från stereotypa uppfattningar om den köpta asiatiska kvinnan.

En del av kvinnorna har en viss stereotyp föreställning om hur den isländska kvinnan är. Sharla och Joyce exempelvis säger att deras uppfattning av isländska kvinnor är att de är starka och självständiga. Joyce svarar således när jag frågar henne om hur hon uppfattar islänningar...

Joyce: (skratt) Generally... I mean of course not the individual differences. Generally it's aa... women are very strong, very independent, strong willed, and ee... it's nothing wrong with it I think. In such way it's also good, you could learn from it…

Och Sharla tycker även att isländska kvinnor är starka...

Sharla: Yea, they are very strong, very strong women. My brother was with an Icelandic student and she is very strong, she can lift very heavy things, but I think that they are ok…

De stereotypa föreställningarna hjälper till att skapa förhållandet ”vi” och ”dem andra”. Den etablerade gruppen, islänningarna använder sig av dem negativa stereotyperna för att vidmakthålla sin maktställning. Sharla och Joyces stereotypa föreställningar om den isländska kvinnan anses positiva egenskaper inom den isländska kontexten. Den asiatiska och den isländska kvinnan ställs i motsatsförhållande där den tidigare nämnda undertycks som den negativa kategorin.

5.1.Samanfattning av analysen

Kvinnornas anledningar till bosättningen på Island var olika. Thuy betraktas som politisk flykting, Sharla, Sunina, Kiran och Camela flyttade på grund av männens tidigare arbete samt i letandet av eget arbete. De kan således betraktas som arbetskraftsinvandrare. Joyce flyttade även till Island på grund av mannens tidigare arbete men hade aldrig som avsikt att stanna kvar så länge som de redan har gjort. Jag har sökt förklaringar till deras migration till teorier kring globaliseringens effekter på kvinnors ökande arbetskraftsmigration. Kvinnor från ”tredje världen” utnyttjas i ökad utsträckning som en lågavlönad arbetskraft. Globaliseringens effekter kan tänkas

beröra även Island. Kvinnorna, förutom Joyce, har inte fått arbeten relaterade till deras utbildning och arbetar inom den lågavlönade sfären på Island. Jag har även tagit upp Castels och Mills(Franzén, 2001:25) kritik av teorier som enbart förklarar migration med ekonomiska faktorer eftersom jag bedömer att ekonomiska ojämnlikheter inte förklarar Joyces migration till Island.

Av deras möte med det isländska samhället kan det lyftas fram att alla kvinnorna förutom Thuy uttrycker en önskan att flytta bort/hem. Joyce vill fortsätta till USA. Kiran, Camela och Sunina säger att de inte vill bo på Island längre och Sharla har en stark hemlängtan. Detta kan möjligen bero på att de hade förväntningar till ett ”bättre” liv på Island. Sunina och Camela såg sig med ett arbete och efter 1 års arbetslöshet kan de känna hopplöshet inför framtiden på Island. Sharla arbetar rätt mycket och känner sig ensam däremellan bland annat eftersom hennes man arbetar på andra tider än hon och de träffas lite.

Kvinnorna säger alla att Island är väldigt olikt hemlandet och det isländska språket svårt. Islands avsaknande av en övergripande invandrings- och integrationspolitik kan spela en roll med tanke på deras interaktion med det isländska systemet samt deras möten med islänningar. Island har ett flyktigt integrationsperspektiv inom sina policyer som inte har lämnat spår efter sig ute i samhället. Av det som framkommer i intervjuerna verkar det som om islänningarnas syn på de invandrade kvinnornas deltagande i samhället präglas av stereotypa föreställningar. Det är intressant att lyfta fram Pauls resultat av hennes undersökning av invandrade kvinnors ställning i Norden i samband med detta. Hennes slutsatts att invandrade kvinnor ”slukas” upp och osynliggörs i det isländska samhället är tankeväckande eftersom motsatsen framkommer i kvinnornas utsagor. Sharla och Thuy ansåg sig ha bemötts med rasism i vardagen. Thuy, varje dag, medan Sharla berättade om två gånger hon själv hade utsätts för rasistiska kommentarer byggda på stereotypa föreställningar. Kvinnorna synliggörs således genom de negativa föreställningarna.

Kvinnorna säger att de inte har fått någon information om samhället från isländska myndigheter som inte är förvånansvärt med tanke på att ansvaret för samhällsupplysningen ligger på arbetsgivaren. Detta kan skapa problem om invandrare inte har ett arbete eller om arbetsgivaren kringgår lagen. Även detta är ett ytterligare tecken på det flyktiga integrationsperspektivet eftersom ansvaret för informationen som annars betonas som viktiga förutsättningar för ett fungerande multikulturellt samhälle flyttas över till arbetsgivaren från staten.

5.2.Avslutande diskussion

Min ambition med uppsatsen har varit att belysa sex asiatiska kvinnors upplevelser av isländskt samhälle, anledningarna till deras bosättning på Island samt hur Island invandrings- och integrationspolitik kan ha påverkat deras möten med det isländska samhället. Jag har analyserat deras utsagor utifrån teorier kring vilka underliggande strukturer kan tänkas finnas bakom kvinnors migration samt om vilka faktorer kan spela in i hur invandraren upplever integrationsprocessen. För att förklara kvinnornas negativa möten med islänningar har jag kopplat till teoretisk diskussion kring stereotypa föreställningar. Jag har även belyst övergripande olika perspektiv angående det bästa sättet för etniska minoriteter att komma in i samhället och hur Islands invandrings- och integrationspolitik ser ut i förhållande till de perspektiven. Jag har sedan försökt koppla den diskussionen till kvinnornas erfarenheter av det isländska samhället.

Islands avsaknande av en övergripande invandrings- och integrationspolitik har gjort min tredje frågeställning: Hur överensstämmer Islands invandrings och integrationspolitik med kvinnornas möten med det isländska samhället?, svår att ge tydliga svar på. Samtidigt som materialet kanske inte bjöd på en djupgående analys av denna frågeställning. Jag har i samband med denna frågeställning lyft fram saknandet av information från de isländska myndigheterna till kvinnorna och i övrigt till invandrare samt det faktum att arbetsgivaren enligt lagen bör ta hand om att upplysa invandrare om samhället. Jag har sett speciellt av intervjun med kvinnorna från Nepal att detta kan bli problematiskt. Sunina och Camela har bott på Island i ett år och har inte ett arbete. De har ett litet ordförråd i engelska och kan inte prata isländska. På dagarna när deras män och Kiran arbetar känner de sig fängslade inom hemmet för att de inte kan söka arbete utan hjälp eller göra annat på grund av dålig ekonomisk ställning.

Jag har avslutningsvis förvånats under arbetets gång över hur lite kvalitativ forskning det finns om invandrare på Island. Det enda som jag hittade var några rapporter (från 1997) samt uppsatser på C och D nivå inom Islands universitet. Vidare fick jag inte tag på någon kvalitativ undersökning på islänningarnas inställningar till invandrare. Jag anser att det finns ett stort behov av forskning för att lära förstå invandrares tillvaro på Island i syftet att underlätta integrationen. I samma syfte anser

jag att Islands invandrings och integrationspolitik behöver tydliggöras för att undvika missnöje både hos invandrare samt islänningar.

6. Referenser

Ehrenreich, Barbara & Hochschild, Arlie Russell, 2002. *Global woman. Nannies, Maids and Sex Workers in the New Economy,* London: Granata Books

Elias, Norbert & Scotson, John, 1994. *The Established and the Outsiders,* Great Britain: Biddles Ltd, Guildford.

Etnisk mångfald i arbetslivet i Norden, 2002:10. Integrationsverkets rapportserie, Trelleborg: Berlings Skogs AB.

Franzén, Elsie C, 2001. *Att bryta upp och byta land,* Falun: Bokförlaget Natur och Kultur

Jackson, Stevi, 1993. Feminist Social Theory, *Women´s Studies. A Reader,* Great Britain: University Press

Kvale, Steinar, 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun,* Lund: Studentlitteratur.

Lim, Lin Lean, 1995. *International Migration Policies and the Status of Female Migrants,* New York: United Nations publications.

May, Tim, 1997. *Social Research : Issues, Methods and Process,* Buckingham: Open University Press.

Paul, Rachel, 1996. *Iceland's invisible immigrants,* Kriminalitet, konstruktioner og virkelighed. Rapport fra NSfKs 28. forskerseminar, Hveragerði: Island

Pyke, Karen D. & Johnson, Denise L, 2003. Asian American Women and Racialized Femininities. "Doing" Gender across Cultural Worlds, *Gender and Society,* Vol. 17 No1, s.33-53.

Salsar Parrenas, Rhacel, 2001. *Servants of Globalization. Women, Migration and Domestic Work* Stanford, California: Stanford University Press.

Sassen, Saskia, 1998. *Globalization and its Discontents. Esseys on the New Mobility of People and Money,* New York: The New Press.

Tajima, Renee E, 1989. Lotus Blossoms don´t Bleed: Images of Asian Women, *Making Waves An Anthologi of Writings By and About Asian American Women,* Boston: Beacon Press.

Tesfahuney, Mekonnen, 1998. *Imag (in) ing the Other (s). Migration, Racism and the Discursive Constructions of Migrants,* Uppsala: Uppsala universitet

Traustadottir, Rannveig, 2001. Menningarlegur margbreytileiki á Íslandi, *Ritröð Barnaheilla #5 Börn af erlendum uppruna,* Reykjavík: Offsetfjölritun ehf.

Trost, Jan, 1997. *Kvalitativa intervjuer*, Lund:Studetlitteratur.

Um stöðu og þátttöku útlendinga í íslensku samfélagi-álit nefndar um málefni útlendinga, 1997. Reykjavik: Menntamálaráðuneytið

Önnur skýrslan um Ísland, 2003. European Commission against Racism and Intolerance, Strasbourg, 8. júlí 2003: Council of Europe

Þórisdóttir, Rannveig. Svavarsdóttir, Sigurlaug Hrund & Bernburg Jón Gunnar, 1997. *Aðlögun Íslendinga af erlendum uppruna og stefnumótun í málefnum þeirra á Íslandi* Rannsóknastofunun uppeldis-og menntamála.

19 júní. Í gegnum glerþakið. Ársrit Kvennréttindafélags Íslands, 48, s. 6-9, Ó- konur og aðrar konur, konur í þremur minnihlutahópum á Íslandi, Reykjavík: Gutenberg, (En intervju med Rannveig Traustadottir)

Internetkällor:

www.hagstofan.is 2004-05-05 Hagstofa Íslands

www.redcross.is 2004-05-12 Rauði Kross Íslands

http://www.althingi.is/lagasofn/nuna/2002097.html 2004-05-13 Lög um atvinnuréttindi útlendinga

Bilaga:Intervjuguide

Jag skrev ner lite punkter innan den första intervjun. De var sällan direkta frågor utan mer ämnen jag ville ta upp. Jag ville sedan fråga vidare beroende på hur de svarade.

- Livet i hemlandet innnan flytten/flykten. Anledningar till flytten/flykten. Varför Island? Fråga t.ex. om uppväxten, utbildning, arbete, drömmar, hur hon innsåg att hon ville/behövde flytta/fly.

- Själva flytten/flykten. Flyttade/flydde du ensam eller,(om flykting) i grupp. Kan du beskriva hur du mådde, hur gruppen mådde? Kommer du i håg vad du tänkte när du landade på Island? Tog någon emot dig?

- Hur var de första dagarna på Island? Kännde du någon på Island som kunde hjälpa dig? Fick du information om arbete, och allmänt information om systemet?

- I dag. Vad tycker du om Island? Jämföra kannske med hemlandet. Islänningar? Positiva och negativa erfarenheter av dem. Arbetet (om hon har arbete), positiva negativa erfarenheter. Om hon inte har arbete fråga vad hon tror det beror på och hur det har påverkat henne. Har du isländska vänner, vänner i övrigt? Kan du tänka dig bo på Island i framtiden eller kommer du återvända? Drömmar om framtiden.